

بررسی ادراک از محیط یادگیری به عنوان یکی از عوامل شکل دهنده برنامه درسی پنهان در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بیرجند: نقش جنسیت، محل سکونت و اقامت در خوابگاه

محمد اکبری بورنگ^{۱*}، حسن رحیمی^۲، رضا صابری^۳، علی اکبر عجم^۴

چکیده

مقدمه: این مطالعه با هدف بررسی ادراک از محیط یادگیری دانشجویان دانشکده علوم پزشکی برحسب نقش جنسیت، محل سکونت و خوابگاهی - غیر خوابگاهی در دانشگاه علوم پزشکی بیرجند در سال تحصیلی ۱۳۹۴-۱۳۹۳ طراحی و اجرا گردید. روش بررسی: این پژوهش از نظر هدف، پژوهشی بنیادی است که با روش مقایسه‌ای انجام شد، جامعه آماری عبارت بود از کلیه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بیرجند که بر اساس جدول مورگان و به شیوه خوشه‌ای تصادفی چندمرحله‌ای تعداد ۲۶۹ آزمودنی انتخاب و مورد بررسی قرار گرفتند. برای گردآوری اطلاعات از پرسشنامه ادراک از محیط یادگیری استفاده شد و به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون T مستقل استفاده شد.

نتایج: یافته‌ها نشان داد ادراک دانشجویان از توانایی علمی خود و جو آموزشی برحسب جنسیت آنان متفاوت می‌باشد ($p < 0/05$)، برحسب محل سکونت تفاوت معناداری در متغیرهای مورد بررسی مشاهده نشد. همچنین نتایج نشان داد ادراک از محیط یادگیری برحسب خوابگاهی - غیر خوابگاهی متفاوت می‌باشد ($p < 0/01$).

نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج پژوهش، برگزاری کارگاه‌هایی برای دانشجویان دختر و زمینه‌سازی جهت ادراک محیطی مثبت و عدم ادراک نابرابری در دانشجویان خوابگاهی بسیار ضروری می‌نماید.

واژه‌های کلیدی: دانشجویان از محیط یادگیری، دانشگاه علوم پزشکی.

۱- استادیار، گروه علوم تربیتی، دانشگاه بیرجند، بیرجند، ایران.

۲- کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی، بیرجند، ایران.

۳- استادیار گروه علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

۴- استادیار، گروه علوم تربیتی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

* (نویسنده مسئول): تلفن: ۰۹۱۵۳۶۲۳۴۹۵، پست الکترونیکی: Akbaryborng2003@birjand.ac.ir

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۱۱/۵

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۳/۶

مقدمه

محیط یادگیری شامل کلیه امکانات و شرایط فیزیکی، روانی، عاطفی، عوامل فرهنگی و اجتماعی است که بر رشد و توسعه یادگیرنده در محیط آموزشی تأثیر می‌گذارد (۱). بلوم محیط یادگیری را به‌عنوان شرایط، نیروها و محرک‌های بیرونی که فرد را به چالش می‌کشاند تعریف می‌کند این نیروها ممکن است شرایط و نیروهای فیزیکی، اجتماعی، فکری و ذهنی باشد (۲). محیط کلاس و مدرسه، نظام اداره مدرسه و شیوه آموزشی معلم، اثرات غیرقابل‌انکاری بر عملکردهای تحصیلی و فرایندهای شناختی دارد (۳). محیط آموزشی بر رفتار دانشجو تأثیر بسزایی دارد و با موفقیت، رضایت و تحقق اهداف دانشجو ارتباط دارد. لذا درک و شناخت مسائل محیط آموزش و عوامل مرتبط با آن برای دگرگونی، تعدیل و مدیریت برنامه‌های آموزشی اساسی است (۴). یک محیط یادگیری خوب برای ارائه آموزش باکیفیت حیاتی است. بین محیط یادگیری و پیامدهای ارزشمند از قبیل رضایت، موفقیت و انگیزش دانشجویان رابطه آشکار وجود دارد. برای ارتقای کیفیت یادگیری لازم است تا نقاط ضعف محیط یادگیری شناسایی و تقویت شوند، لذا باید به ادراک دانشجویان در جهت بهبود محیط یادگیری اهمیت بیشتری داده شود (۵).

شوایتزر، مک گاورن و روبینز (Schwitzer, McGovern and Robbins) دریافته‌اند ادراکات مثبت‌تر از حمایت آموزش‌دهنده در کلاس درس، احترام و توجه همکلاسی‌ها و حمایت اجتماعی در محیط دانشکده عموماً به انسجام و سازگاری تحصیلی، شخصی و اجتماعی بیشتر دانشجویان آمریکایی می‌انجامد (۶).

آشکار است که ادراک محیط دانشکده برای سازگاری، بقا و موفقیت دانشجو ضروری است، زیرا هر چه که ادراکات

مثبت‌تر باشد، مشارکت دانشجو در تجارب آموزشی و یادگیری بیشتر خواهد بود (۷، ۸ و ۹). ادراک مثبت از محیط یادگیری باعث ترغیب یادگیرندگان به پیامدهای مثبت یادگیری به‌صورت مستقیم و تعدیل شده از طریق رویکرد یادگیری می‌شود (۱۹). مدارس، دانشگاه‌ها و دیگر محیط‌های آموزشی، مکان‌هایی هستند که در آن‌ها چالش‌های تحصیلی، موانع و فشارها، حقیقت‌پایدار زندگی تحصیلی هستند و پژوهش‌های انجام‌شده به‌طور واضح این امر را حمایت می‌کنند (۱۱). در حقیقت محیط‌های دانشگاهی که مثبت تلقی می‌شوند به تلاش‌های بیشتر و موفقیت تحصیلی دانشجو می‌انجامد (۱۳، ۱۲ و ۱۴). محیط آموزشی در دانشگاه‌ها نقش مهمی را در تربیت فارغ‌التحصیلان ماهر ایفا می‌کند. مهم‌ترین ابعاد در محیط، فعالیت‌های تدریس، آموزش و همچنین تعامل مدرس - دانشجو در محیط روزمره دانشگاه‌هاست، در محیط یادگیری مدرسین تأثیر زیادی بر یادگیری اثربخش دارند (۱۵).

یک محیط یادگیری خوب برای ارائه‌ی آموزش با کیفیت حیاتی است. بین محیط یادگیری و پیامدهای ارزشمند از قبیل رضایت، موفقیت دانشجویان رابطه‌ی آشکار وجود دارد. برای ارتقای کیفیت یادگیری لازم است تا نقاط ضعف محیط یادگیری شناسایی و تقویت شوند. لذا باید به ادراک دانشجویان در جهت بهبود محیط یادگیری اهمیت بیشتری داده شود (۱۶). محیط کلاسی نقش حیاتی و نیرومندی در عملکرد تحصیلی، روان‌شناختی و رفتاری دانش‌آموزان به عهده دارد (۱۷). کیفیت محیط کلاس در میزان یادگیری دانش‌آموزان نقش تعیین‌کننده‌ای دارد، وقتی دانش‌آموزان ادراک مثبتی از محیط کلاس خود داشته باشند عملکرد بهتر و نگرش‌های مثبت‌تری به آموخته‌های خود خواهند داشت (۱۸).

ادراکات از محیط یادگیری تحت تأثیر عوامل مختلفی است برای مثال جنتری، گابل و ریزا (Gentry Gable & Rizza) در بررسی ادراکات کلاسی، تفاوت‌های جنسیتی و پایه‌ای پیدا کردند و دریافتند که برای دانش آموزان دبیرستانی نسبت به دانش آموزان ابتدایی فعالیت‌های آموزشی کلاسی لذت بخشی و جذابیت کمتری دارد و فرصت انتخاب کمتری نیز وجود دارد، دختران کلاس‌های خود را لذت‌بخش‌تر و جذاب‌تر از پسران ارزیابی می‌کنند (۲۰).

عبادی و اصلانی در پژوهشی به بررسی مقایسه ادراک از محیط یادگیری دانشجویان دختر و پسر دانشگاه پیام نور آقاجاری پرداختند. یافته‌ها نشان داد ادراک از محیط یادگیری در بین دانشجویان دختر و پسر تفاوت معناداری ندارد (۱۰).

انصاری در پژوهشی که به بررسی ادراک و انتظار دانش آموزان مدارس دخترانه پرداخت، یافته‌ها نشان داد سطح ادراک و انتظار دانش آموزان مدارس دخترانه از جو کلاس بالاتر از سطح ادراک و انتظار دانش آموزان مدارس پسرانه است و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر بالاتر از دانش آموزان پسر است (۲۱).

شادریک (Shadreck) در پژوهشی با هدف مطالعه بررسی درک محیط کلاس درس در دانش آموزان روستایی و شهری نشان داد که تفاوت معناداری بین ادراک دانش آموزان از محیط یادگیری واقعی و ترجیح داده وجود دارد و دانش آموزان دختر برداشت مثبت‌تری از محیط یادگیری نسبت به دانش آموزان پسر دارند (۲۲).

میچود و همکاران (Michaud & ets) در پژوهش خود نشان دادند جنسیت، سن و برنامه دانش آموزان در تفاوت ادراک و انتظار از جو روانی - اجتماعی کلاس تأثیر دارد (۲۳).

خالدی در پژوهشی به بررسی محیط یادگیری در مدارس کسب و کار در دانشگاه‌های خصوصی و عمومی در کویت پرداخت نتایج نشان داد ادراک از محیط یادگیری و نگرش نسبت به دانشگاه در دانش آموزان دختر و پسر تفاوت معناداری داشت (۲۴).

محمدی و محمدی در پژوهشی که به بررسی ادراک دانشجویان از محیط یادگیری و آموزشی در دانشگاه علوم پزشکی زنجان پرداختند، به این نتایج دست یافتند که ادراک دانشجویان از محیط آموزشی در حد متوسط است و فضا برای بهبودی و اصلاح در همه ابعاد محیط آموزشی وجود دارد اما نیاز به اصلاح در ابعاد یادگیری و شرایط اجتماعی بیشتر احساس می‌گردد. تفاوت میانگین نمرات ادراک دانشجویان در همه ابعاد به جزء بُعد مدرسین بر حسب دانشکده از نظر آماری معنادار بود ولی تفاوت میانگین نمرات بر حسب جنسیت از نظر آماری معنی‌دار نبود (۲۵).

مسعودی و محمدی در پژوهشی به بررسی اثر محل سکونت و جنسیت بر ادراکات و عملکرد تحصیلی دانشجویان مهندسی و علوم پایه دانشگاه شیراز پرداختند نتایج به دست آمده گویای اثر معنادار زندگی خوابگاهی بر سازگاری و عملکرد دانشجو به واسطه جنسیت بود، در این مطالعه زندگی خوابگاهی بیشترین اثر مثبت را برای دانشجویان دختر نشان داد و محل سکونت تأثیر معناداری بر تعهد حرفه‌ای، عملکرد تحصیلی یا ادراک از محیط دانشکده در دانشجویان مرد نشان نداد (۲۶).

مایا و راف (Mayya & Roff) در مطالعه پیرامون ادراک دانشجویان از محیط آموزشی در دو گروه دانشجویان موفق و غیر موفق نشان داد که دانشجویان همه پنج بُعد محیط آموزشی را در حد متوسط ارزیابی نمودند (۲۷).

با توجه به اهمیت ادراکات محیطی و پیامدهای مثبت آن بررسی عوامل و مؤلفه‌های تأثیرگذار بر آن جهت کنترل

سؤال و حداکثر امتیاز ۲۸. حداکثر امتیاز کل ممکن ۲۰۰ امتیاز است. هر عبارت با مقیاس لیکرت ۵ امتیازی بین صفر تا چهار از کاملاً موافقم (۴) تا کاملاً مخالفم (۰) نمره‌گذاری شده است. در هر حیطه از پرسشنامه مذکور، با توجه به تعداد سؤالات، حداکثر امتیازها (نمرات) برای حیطه‌ها و محیط یادگیری کلی محاسبه شد. هر چه امتیازات حاصله در مکان مورد ارزیابی (دانشکده) بالاتر باشد، از محیط آموزشی مثبت‌تر و مطلوب‌تر حکایت دارد و بالعکس. نه مورد از ۵۰ عبارات پرسشنامه (۴، ۸، ۹، ۱۷، ۲۵، ۳۵، ۳۹، ۴۸ و ۴۹) منفی بودند که به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. پایایی پرسشنامه با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۸ محاسبه شده است (۲۵). در این پژوهش نیز برای بررسی پایایی از آلفای کرونباخ استفاده شد که ضریب آلفای کرونباخ کل مقیاس ۰/۹۰ و ضریب آلفای ادراک دانشجویان از یادگیری ۰/۶۷، ادراک دانشجویان از مدرسین ۰/۷۴، ادراک دانشجویان از توانایی علمی خود ۰/۵۰، ادراک دانشجویان از جو آموزشی ۰/۷۶، ادراک دانشجویان از شرایط اجتماعی آموزش ۰/۴۵ به دست آمد که نشان‌دهنده‌ی پایایی مناسب این مقیاس است. به‌منظور جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه‌ها در پایان ساعت کلاسی توسط پرسشگران در اختیار مشارکت‌کنندگان در پژوهش قرار گرفت تا به آن پاسخ دهند. بعد از اتمام پرسشنامه‌ها جمع‌آوری گردید. تحلیل داده‌های پژوهش با استفاده از آزمون T-test مستقل به‌وسیله نرم‌افزار spss ورژن ۱۸ انجام شد.

یافته‌ها

تحلیل داده‌های پژوهش نشان داد که شرکت‌کنندگان در پژوهش شامل ۶۵٪ زن و ۳۵٪ مرد، ۴۶٪ بومی و ۵۲٪ غیر بومی، ۷۲٪ خوابگاهی و ۲۸٪ غیر خوابگاهی بودند.

و بهبود ادراکات محیطی به عنوان بخشی از برنامه درسی پنهان بسیار ضروری می‌نماید. حال آنکه محقق با پژوهشی که عوامل جنسیت، محل سکونت، خوابگاه و غیر خوابگاهی بودن را بر ادراکات محیطی بررسی کرده باشد مواجه نشد بنابراین این پژوهش جهت پاسخ به این سؤال که آیا ادراک از محیط یادگیری برحسب جنسیت، محل سکونت و خوابگاهی و غیر خوابگاهی بودن متفاوت می‌باشد؟ طراحی و اجرا گردید.

روش بررسی

این پژوهش از نظر هدف، پژوهشی بنیادی است که با روش مقایسه‌ای انجام گرفت، جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بیرجند در سال تحصیلی ۱۳۹۳-۱۳۹۴ شامل ۲۷۵۷ دانشجو است که بر اساس جدول مورگان (Morgan) و به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی چندمرحله‌ای تعداد ۲۶۹ دانشجو انتخاب و مورد بررسی قرار گرفتند، در این پژوهش برای جمع‌آوری اطلاعات از پرسش‌نامه‌های ادراک از محیط یادگیری استفاده شد.

پرسشنامه ادراک از محیط یادگیری: پرسشنامه ارزیابی محیط یادگیری (DREEM) توسط راف و همکاران تدوین گردیده است. این پرسشنامه دارای دو قسمت است. قسمت اول شامل سؤالات مربوط به مشخصات فردی و زمینه‌ای دانشجویان و قسمت دوم شامل ۵۰ سؤال مربوط به سنجش ادراک و انتظار آن‌ها از محیط یادگیری و آموزشی دانشگاه می‌باشد و به ۵ بعد و حیطه ذیل تقسیم می‌شود: ادراک دانشجویان از یادگیری ۱۲ سؤال و حداکثر امتیاز ۴۸، ادراک دانشجویان از مدرسین ۱۱ سؤال و حداکثر امتیاز ۴۴، ادراک دانشجویان از توانایی علمی خود ۸ سؤال و حداکثر امتیاز ۳۲، ادراک دانشجویان از جو آموزشی ۱۲ سؤال و حداکثر امتیاز ۴۸، ادراک دانشجویان از شرایط اجتماعی آموزش ۷

مردان در سطح معناداری بالاتر از زنان است که با (۲/۳۸۴) $T =$ و $p < 0/05$ معنادار می‌باشد؛ و نتایج نشان داد که ادراک دانشجویان از جو آموزشی برحسب جنسیت متفاوت است و میانگین ادراک دانشجویان از جو آموزشی در مردان بیشتر از زنان است؛ بنابراین ادراک دانشجویان از جو آموزشی در مردان در سطح معناداری بالاتر از زنان است که با $T = 2/997$ و $p < 0/01$ معنادار می‌باشد.

۱- آیا ادراک دانشجویان از محیط یادگیری برحسب جنسیت متفاوت است؟
به‌منظور بررسی ادراک دانشجویان از محیط یادگیری برحسب جنسیت از آزمون T مستقل استفاده شد. در بررسی ادراک دانشجویان از محیط یادگیری برحسب جنسیت نتایج نشان داد که ادراک دانشجویان از توانایی علمی خود برحسب جنسیت متفاوت است و ادراک دانشجویان از توانایی علمی خود در مردان بیشتر از زنان است؛ بنابراین ادراک دانشجویان از توانایی علمی خود در

جدول (۱) بررسی ادراک دانشجویان از محیط یادگیری برحسب جنسیت

Sig	df	T	میانگین و انحراف معیار	جنسیت	مؤلفه‌ها
۰/۰۹۰	۲۶۷	-۱/۷۰۳	۳۷/۷۵±۶/۰۸	زن	ادراک دانشجویان از یادگیری
			۴۰/۲۱±۵/۷۱	مرد	
۰/۶۴۳	۲۶۷	-۰/۴۶۴	۳۶/۷۶±۵/۴۷	زن	ادراک دانشجویان از مدرسین
			۳۷/۳۶±۴/۸۵	مرد	
۰/۰۱۸	۲۶۷	-۲/۳۸۴	۲۶/۷۳±۴/۴۰	زن	ادراک دانشجویان از توانایی علمی خود
			۲۹/۲۶±۵/۲۲	مرد	
۰/۰۰۳	۲۶۷	-۲/۹۹۷	۳۶/۷۰±۶/۱۷	زن	ادراک دانشجویان از جو آموزشی
			۴۱/۱۰±۶/۱۳	مرد	
۰/۶۰۷	۲۶۷	-۰/۵۱۵	۲۲/۸۶±۴/۰۹	زن	ادراک دانشجویان از شرایط اجتماعی آموزش
			۲۳/۳۶±۴/۴۶	مرد	

بررسی ادراک از محیط یادگیری دانشجویان برحسب محل سکونت تفاوت معناداری مشاهده نشد (جدول ۲).

۲- آیا ادراک دانشجویان از محیط یادگیری برحسب محل سکونت متفاوت است؟
به‌منظور بررسی ادراک دانشجویان از محیط یادگیری برحسب محل سکونت از آزمون T مستقل استفاده شد. در

جدول ۲) بررسی ادراک دانشجویان از محیط یادگیری برحسب محل سکونت

مؤلفه‌ها	محل سکونت	تعداد	میانگین و انحراف معیار	T	df	Sig
ادراک دانشجویان از یادگیری	بومی	۱۲۴	۳۸/۰۸±۶/۶۵	۰/۳۶۲	۲۶۴	۰/۷۱۷
	غیربومی	۱۴۲	۳۷/۸۰±۶/۴۲			
ادراک دانشجویان از مدرسین	بومی	۱۲۴	۳۶/۹۲±۵/۱۸	۰/۲۷۱	۲۶۴	۰/۷۸۷
	غیربومی	۱۴۲	۳۶/۷۴±۵/۶۳			
ادراک دانشجویان از توانایی علمی خود	بومی	۱۲۴	۲۶/۳۸±۴/۸۸	-۱/۷۸۳	۲۴۰/۹۷۰	۰/۰۷۶
	غیربومی	۱۴۲	۲۷/۳۸±۴/۰۹			
ادراک دانشجویان از جو آموزشی	بومی	۱۲۴	۳۶/۶۶±۶/۳۹	-۰/۸۳۲	۲۶۴	۰/۴۰۶
	غیربومی	۱۴۲	۳۷/۳۰±۶/۱۷			
ادراک دانشجویان از شرایط اجتماعی آموزش	بومی	۱۲۴	۲۳/۰۸±۳/۸۸	۰/۵۶۲	۲۶۴	۰/۵۷۵
	غیربومی	۱۴۲	۲۲/۷۹±۴/۳۲			

۳- آیا ادراک دانشجویان از محیط یادگیری برحسب

خوابگاهی و غیر خوابگاهی بودن متفاوت است؟ به‌منظور بررسی ادراک از محیط یادگیری دانشجویان برحسب خوابگاهی و غیر خوابگاهی از آزمون T مستقل استفاده شد. در بررسی ادراک دانشجویان از محیط یادگیری برحسب خوابگاهی و غیر خوابگاهی نتایج نشان داد که مؤلفه ادراک دانشجویان از محیط یادگیری برحسب خوابگاهی و غیر خوابگاهی بودن متفاوت است و میانگین مؤلفه ادراک دانشجویان از محیط یادگیری دانشجویان غیر خوابگاهی بیشتر از دانشجویان خوابگاهی است؛ بنابراین مؤلفه ادراک دانشجویان از محیط یادگیری در دانشجویان غیر خوابگاهی در سطح معناداری بالاتر از دانشجویان خوابگاهی است که با $(T = -۳/۲۶۵$ و $p < ۰/۰۱)$ معنادار می‌باشد.

مؤلفه ادراک دانشجویان از مدرسین برحسب خوابگاهی و غیر خوابگاهی بودن متفاوت است و میانگین مؤلفه ادراک

دانشجویان از مدرسین در دانشجویان غیر خوابگاهی بیشتر از دانشجویان خوابگاهی است؛ بنابراین مؤلفه ادراک دانشجویان از مدرسین در دانشجویان غیر خوابگاهی در سطح معناداری بالاتر از دانشجویان خوابگاهی است که با $(T = -۳/۴۱۴$ و $p < ۰/۰۱)$ معنادار می‌باشد.

و مؤلفه ادراک دانشجویان از توانایی علمی خود برحسب خوابگاهی و غیر خوابگاهی بودن متفاوت است و میانگین ادراک دانشجویان از توانایی علمی خود در دانشجویان غیر خوابگاهی بیشتر از دانشجویان خوابگاهی است؛ بنابراین ادراک دانشجویان از توانایی علمی خود در دانشجویان غیر خوابگاهی در سطح معناداری بالاتر از دانشجویان خوابگاهی است که با $(T = -۳/۷۸۸$ و $p < ۰/۰۱)$ معنادار می‌باشد؛ و مؤلفه ادراک دانشجویان از جو آموزشی برحسب خوابگاهی و غیر خوابگاهی بودن متفاوت است و میانگین مؤلفه ادراک دانشجویان از جو آموزشی در دانشجویان غیر خوابگاهی

میانگین مؤلفه ادراک دانشجویان از شرایط اجتماعی آموزش در دانشجویان غیر خوابگاهی بیشتر از دانشجویان خوابگاهی است؛ بنابراین مؤلفه ادراک دانشجویان از شرایط اجتماعی آموزش در دانشجویان غیر خوابگاهی در سطح معناداری بالاتر از دانشجویان خوابگاهی است که با $T = -4/432$ و $p < 0/01$ معنادار می‌باشد. (جدول ۳).

بیشتر از دانشجویان خوابگاهی است؛ بنابراین مؤلفه ادراک دانشجویان از جو آموزشی در دانشجویان غیر خوابگاهی در سطح معناداری بالاتر از دانشجویان خوابگاهی است که با $T = -3/642$ و $p < 0/01$ معنادار می‌باشد. و مؤلفه ادراک دانشجویان از شرایط اجتماعی آموزش برحسب خوابگاهی و غیر خوابگاهی بودن متفاوت است و

جدول ۳) بررسی ادراک از محیط یادگیری دانشجویان برحسب خوابگاهی و غیر خوابگاهی

sig	Df	T	میانگین و انحراف معیار	خوابگاهی - غیر خوابگاهی	مؤلفه‌ها
0/001	261	-3/265	37/22±6/09	خوابگاهی	ادراک دانشجویان از یادگیری
			40/15±5/62	غیر خوابگاهی	
0/001	261	-3/414	36/17±5/52	خوابگاهی	ادراک دانشجویان از مدرسین
			38/19±4/71	غیر خوابگاهی	
0/000	261	-3/788	26/35±4/35	خوابگاهی	ادراک دانشجویان از توانایی علمی خود
			28/85±4/65	غیر خوابگاهی	
0/000	261	-3/642	36/29±6/14	خوابگاهی	ادراک دانشجویان از جو آموزشی
			39/63±6/07	غیر خوابگاهی	
0/000	261	-4/432	22/26±3/97	خوابگاهی	ادراک دانشجویان از شرایط اجتماعی آموزش
			24/91±4/06	غیر خوابگاهی	

ادراک دانشجویان بر حسب جنسیت متفاوت است همسو می‌باشد (۲۴). و با یافته‌های جنتری و همکاران (Gentry, Gable & Rizza) که در بررسی ادراکات کلاسی، تفاوت‌های جنسیتی و پایه‌ای پیدا کردند و دریافتند که برای دانش آموزان دبیرستانی نسبت به دانش آموزان ابتدایی فعالیت‌های آموزشی کلاسی لذت بخشی و جذابیت کمتری دارد و فرصت انتخاب کمتری نیز وجود دارد و دختران کلاس‌هایشان را لذت‌بخش‌تر و جذاب‌تر از پسرها می‌دانستند (۲۰)، شادریک (Shadreck) که در پژوهش خود

بحث

نتایج نشان داد ادراک دانشجویان از توانایی علمی خود و جو آموزشی برحسب جنسیت متفاوت است و ادراک دانشجویان از توانایی علمی خود و جو آموزشی در مردان در سطح معناداری بالاتر از زنان است. این یافته پژوهش با یافته‌های گوپر و گود (Good & Goper) که در پژوهش خود نشان دادند جنسیت، سن و برنامه دانش آموزان در تفاوت ادراک و انتظار از جو روانی - اجتماعی کلاس اثر دارد (۲۳) و با یافته‌ی خالدی که در پژوهش خود نشان داد

Astin) که نتایج نشان داد محل سکونت دانشجو احتمالاً مهم‌ترین تأثیر محیطی را بر رضایت تحصیلی و بقای دانشجو دارد غیرهمسو می‌باشد (۳۱).

این یافته پژوهش را می‌توان این‌گونه تبیین نمود که بافت اجتماعی و الزامات تکلیف، اثرات غیرقابل‌انکاری بر ادراکات محیطی و اهداف پیشرفت دارد و یکی از مهم‌ترین جلوه‌های بافت اجتماعی محل سکونت فرد است که می‌تواند بر ادراکات محیطی و اهداف پیشرفت اثرات متفاوتی داشته باشد (۳۲).

نتایج نیز نشان داد که ادراکات از محیط یادگیری دانشجویان برحسب خوابگاهی و غیر خوابگاهی بودن متفاوت است و میانگین این مؤلفه‌ها در دانشجویان غیر خوابگاهی بیشتر از دانشجویان خوابگاهی است. این یافته پژوهش با یافته های ساعی (Saei) که نتایج نشان داد دانشجویان غیر خوابگاهی در مقابل با دانشجویان خوابگاهی از انگیزش و پیشرفت تحصیلی بالاتری برخوردار بودند (۲۲)، مسعودی و محمدی در پژوهش خود نشان دادند دختران دانشجویی که در خوابگاه زندگی می‌کردند به نسبت دیگر دانشجویان ادراکات منفی‌تری نسبت به محیط دانشگاه خود داشتند (۲۶) همسو می‌باشد و با یافته این کلاس و وایزمن (Inkelas, and Weisman) که در پژوهش خود به این یافته رسیدند برنامه‌های درون خوابگاه‌های دانشجویی که بر رویکردهای زندگی - یادگیری تأکید می‌کنند سطوح بالاتری از مشارکت دانشجو در فعالیت‌های دانشگاهی و نتایج تحصیلی قوی‌تری را ایجاد می‌کنند (۳۳) و بلی‌ملینگ (Blimling) که در پژوهش خود نشان داد با کنترل ویژگی‌های پیش از ورود به دانشگاه، تفاوت معناداری میان عملکرد دانشجویان خوابگاهی و غیر خوابگاهی دیده نمی‌شود غیرهمسو می‌باشد (۱۲).

نشان داد ادراک دانشجویان بر حسب جنسیت متفاوت است و دانش آموزان دختر برداشت مثبت‌تری از محیط یادگیری نسبت به دانش آموزان پسر دارند و انصاری که در پژوهشی به این یافته رسید سطح ادراک و انتظار دانش آموزان مدارس دخترانه از جو کلاس بالاتر از سطح ادراک و انتظار دانش آموزان مدارس پسرانه است و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر بالاتر از دانش آموزان پسر است (۲۱) غیرهمسو می‌باشد.

این یافته پژوهش را می‌توان این‌گونه تبیین نمود، با توجه به اتفاقاتی که در دوره بلوغ برای دختران رخ می‌دهد و محرک‌های تنش‌زایی که به جهت بلوغ در آن‌ها پدید می‌آید دختران در طول بلوغ آسیب بیشتری را تحمل می‌کنند، بلوغ دوره‌ای از تغییرات بزرگ در روابط شخصی است که طی آن درگیری‌های عاطفی افزایش می‌یابد و جوان‌ها به‌منظور استقلال از والدین داخل شبکه گروه‌های همسالان می‌شوند این به‌نوبه خود ادراکات دانشجویان دختر را تحت تأثیر قرار می‌دهد (۲۸) و دختران در مقایسه با پسران با تبعیض اساتید، سایر دانشجویان و دانشگاه به‌عنوان یک سازمان روبه‌رو می‌شوند که بر استراتژی‌های انطباقی آن‌ها، کنترل تحصیلی، عزت‌نفس و ادراکات آن‌ها از تحصیل اثر کاهنده دارد (۲۹).

در بررسی ادراک از محیط یادگیری دانشجویان برحسب محل سکونت تفاوت معناداری مشاهده نشد. این یافته پژوهش با یافته‌های مسعودی و محمدی که در پژوهش خود نشان دادند محل سکونت تأثیر معناداری بر عملکرد تحصیلی یا ادراک از محیط دانشگاه در دانشجویان مرد نداشت همسو می‌باشد (۲۶) و با یافته‌های آربورلدا، ونگ شلی و واهن (Arboleda, Wang, Shelley, and Whalen) که ویژگی‌های چون تأثیر مثبت جنسیت و محل سکونت را بر عملکرد دانشجویان مؤثر دانسته‌اند (۳۰) و آستین

تقدیر و تشکر :

در اینجا جای دارد از کلیه ی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بیرجند ک ما را در اجرای این پژوهش یاری نمودند، کمال تشکر و سپاس را داشته باشیم.

این یافته پژوهش را می توان این گونه تبیین نمود، دانشجویان ساکن در خوابگاه های دانشجویی به دلیل نبودن محیط مناسب برای مطالعه و مشکلاتی مانند هم خوابگاهی های نامتجانس از نظر رشته تحصیلی، فرهنگی و مقاطع تحصیلی، انگیزشی، ادراک و عملکرد تحصیلی پایین تری از دانشجویان غیر خوابگاهی دارند (۲۶).

References

1. Days k. *Creating and sustaining effective learning environments*. All Ireland Society for Higher Education. 2009; 1(1): 1-13.
2. Bloom BS. *Stability and change in human characteristics*. John Wiley & Sons: New York; 1964.
3. Andermen E. M., Midgley C. *Changes in achievement goal orientations and perceived classroom goal structures across the transition to middle level schools*. Contemporary Educational Psychology. 1997; 22: 269–298.
4. Gooneratne IK., Munasinghe SR., Siriwardena C., Olupeliyawa AM, Karunathilake I. *Assessment of psychometric properties of a modified PHEEM questionnaire*. Annals of Academy of Medicine Singapore. 2008; 37: 993-7.
5. Nahar N, Talukder HK, Hossain Khan T, Mohammad S, Nargis T. *Students' perception of educational environment of medical colleges in Bangladesh*. Bangabandhu Sheikh Mujib Medical University (BSMMU) Journal. 2010; 3(2): 97-102.
6. Schwitze A. M., McGovern T. V., Robbins S. B. *Adjustment Outcomes of a Freshman Seminar: A Utilization-Focused Approach*. Journal of College Student Development. 1991; 32:484-489.
7. Astin A. W. *What Matters in College? Four Critical Years Revisited*. San Francisco: Jossey-Bass. 1993.
8. Hu, S., Kuh, G. D. *Being (dis)Engaged in Educationally Purposeful Activities: The Influence of Student and Institutional Characteristics*. Research in Higher Education. 2002; 43: 555-575.
9. Kuh G.D., Gonyea R.M., Rodriguez D.P. *The scholarly assessment of student development*. In T. W. Banta & Associates, Building a scholarship of assessment San Francisco: Jossey-Bass. 2002: 100-127.
10. Ebadi A., Aslani GH. *Compare the perception of learning environment between girls and boys students of Payam Noor University AGHAJARI*. International Conference on psychology &

- Educational Sciences, Kharazmi advanced Institute of Science and Technology, Shiraz. Iran:2493-2496
11. Overstreet S., Braun, S. *A preliminary examination of the relationship between exposure to community violence and academic functioning*. School Psychology Quarterly. 1999; 14: 380-396.
  12. Blimling, G. S. *A Meta-Analysis of the Influence of College Residence Halls on Academic Performance*. Journal of College Student Development. 1999; 40: 551-562.
  13. Hu, S., Kuh, G. D. *Maximizing what Students Get Out of College: Testing a Learning Productivity Model*. Journal of College Student Development, 2003. 44, 185-203.
  14. Kuh G. D., Vesper N. *Influences on Student Learning at Metropolitan Institutions*. AshE Annual Meeting Paper (ED 339316), 1991.
  15. Mohd Said N, Rogayah J, Hafizah A. *Great Teacher creates effective learning environment: A Study through IIUM nursing students' eyes*. Medicine & Health. 2008; 3(2): 274-279.
  16. Nahar N, Talukder HK, Hossain Khan T, Mohammad S, Nargis T. *Students' perception of educational environment of medical colleges in Bangladesh*. Bangabandhu Sheikh Mujib Medical University Journal. 2010; 3(2): 97-102.
  17. Kuperminc, G. P., Leadbeater, B. j., Emmons, C., & Blatt, S. J. *Perceived school climate and difficulties in the social adjustment of middle school students*. Applied Developmental Science. 2001;1: 76-55.
  18. Dorman J. P., Fisher D. L., Waldrip, B. G. *Classroom environment, students' perceptions of assessment, academic efficacy and attitude to science: a lisrel analysis*. University of Southern Queensland Australia, 2006.
https://eprints.usq.edu.au/7227/2/Dorman_Fisher_Waldrip_CARLE_2006_PV.pdf
  19. Lizzio, A., Wilson, K., & Simons, R. *University students' perceptions of the learning environment and academic outcomes: Implications for theory and practice*. Studies in Higher Education. 2002; 27:27-52.
  20. Gentry M., Gable R. K., Rizza M. G. *Students' perceptions of classroom activities. Are there grade-level and gender differences*. Journal of Educational Psychology. 2002; 94: 539-544.
  21. Ansari, H. *The effect of atmospheric psycho - social class in academic achievement*. Journal of education & psychology. 4(1): 117-138. [Persian]
  22. Shadreck, M. *Zimbabwean Science Students' Perceptions of Their Classroom Learning Environments and Attitude Towards Science*. Mediterranean center of social and Educational Research. 2012; 3(11): 415.
  23. Michaud, Pierre; comeau, Michelle; Goupil, Georgette. *Le climat d apprentissage: Ise percprptions et les attents les eleves et des enseignants*. Revue Ganadien de Leducation. 1990; 5(1): 57-69.
  24. Khaledi, A., Khatib, A. *Students' Perception of the Learning Environment in Business Education in Kuwait: A Comparative Study between Private and Public Universities*. Journal of Business Studies Quarterly. 2014; 5(3): 59-68.

25. Mohammadi, A., Mohammadi, J. *Students' Perception of the Learning Environment at Zanjan University of Medical Science*. Journal of medical education development. 6(11): 50-60
26. Masoodi A., Mohammadi M. *The effect of location and gender on perceptions of academic performance engineering and science students at Shiraz University*. Journal of Social Sciences and Humanities Shiraz University. 25(4): 185-200
27. Mayya SS, Roff S. *Students' perception of educational environment: A comparison of academic achievers and under-achievers at Kasturba Medical College, India*. Education Health .2004; 17(3):280-291.
28. Jhonson M.K. Robert C.R., Thaden.L.L. *Gendered patterns in Adolescents school Attachment*. Social Psychology Quarterly. 2006; 69 (3).
29. Clifton.A.R., perry.P.R. *Gender, psychosocial dispositions and the Academic Achievement of college students*. Res High Education. 2008; 49.
30. Arboleda A., Wang Y., Shelley M. C. II., Whalen D. F. *Predictors of Residence Hall Involvement*. Journal of College Student Development. 2003; 44: 517-531.
31. Astin, A. W. *Student Involvement: A Developmental Theory for Higher Education. Reprinted from 1984*. Journal of College Student Development.1999; 40: 518-530.
32. Yaghobi Momghani H. *The Relationship between goal orientation parents and children learning strategies, MA Educational psychology*. Tehran university. 1995. [Persian]
33. Inkelas K. K., Weisman J. L. *Different by Design: An Examination of Student Outcomes Among Participants in three Types of Living-Learning Programs*. Journal of College Student Development.2003; 44: 335-368.

Study of the perceptions of learning environment according to students of Birjand University of Medical Sciences: Role of gender, place of residence and residing in dormitory

Akbari Booreng M (PhD) *¹, Rahimi H (MS)², Saberi R (PhD)³, Ajam A.A (PhD)⁴

¹ Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Faculty of Educational Sciences and Psychology, university of Birjand, Birjand, Iran.

² MA. Educational psychology, Birjand, Iran.

³ Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Farhangian university, Tehran, Iran.

⁴ Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Payame Noor University, Tehran, Iran..

Received: 26 Jun 2016

Accepted: 24 Feb 2017

Abstract

Introduction: This study was designed and conducted to investigate the perceptions of learning environment according to medical sciences students in terms of the role of gender, place of residence and residing in dormitory in Birjand University of Medical Sciences during 2014 – 2015.

Methods: 269 students of medical sciences were recruited for this cross sectional study. A questionnaire on the perception of the learning environment was administered and independent T-test was used to analyze the data.

Result: The results showed that students' perceptions of their academic ability and educational atmosphere in terms of their gender are different ($p < 0.05$). However, significant difference was not observed in terms of place of residence. The results showed that the perceptions of learning environment in –residents of dormitory are different ($p < 0.01$) from the rest.

Conclusion: More training is necessary to improve the preparation for positive environments particularly for female students.

Keywords: Students, perception, learning environment, Birjand.

This paper should be cited as:

Akbari Booreng M, Rahimi H, Saberi R, Ajam AK. *Study of the perceptions of learning environment according to students of Birjand University of Medical Sciences: Role of gender, place of residence and residing in dormitory.* J Med Edu Dev; 11(4): 340-51.

* Corresponding Author: Tel: +98 9153623495, Email: Akbaryborng2003@birjand.ac.ir